

GRĀMATĀ IZMANTOTO JĒDZIENU RĀDĪTĀJS

Šajā rādītāja ir iekļauti 205 jēdzieni un termini, kurus atlasīja un apkopoja LU Humanitāro zinātņu fakultātes Sastatāmās valodniecības un tulkošanas nodaļas maģistra programmas “Rakstiskā tulkošana” studenti prof. Ločmeles vadībā, tulkojot Ievas Zaubergas grāmatu “Tulkošanas teorija profesionāliem tulkiem un tulkotājiem” latviešu valodā.

Šis terminu un jēdzienu saraksts tika izveidots, lai apkopotu tulkošana nozares terminus un jēdzienus, kas minēti šajā grāmatā, veicinātu konsekventu tulkošanas teorijas terminu un jēdzienu lietošanu latviešu valodā, atvieglotu grāmatas lasīšanu, kā arī papildinātu jēdzienu krājumu, kad angļu valodas termina ekvivalents latviešu valodā nav atrodams vai arī tiek uzskatīts par neatbilstīgu vai neprecīzu.

Latviešu un angļu valodas terminu un jēdzienu rādītājs noderēs tulkošanas programmu studentiem, apgūstot tulkošanas teoriju, kā arī citiem nozarē iesaistītajiem.

Tulkošanas terminu un jēdzienu skaidrojumi atrodami grāmatas III daļā.

A

adaptācija – adaptation
adekvāts tulkojums – adequate translation
adresātkultūra – receiving culture
aizkadra audiotulkojums – voice-over
aizvietošana – substitutions
aktīvā valoda – active language
akulturācija – acculturation
analog formāts – sameness format
anticipācija – anticipation
antonīmisks tulkojums – antonymic translation
aprakstošs tulkojums – descriptive translation
apstrādājamā vienība – processing unit
arhaizēšana – archaizing
asimetriska tulkošana – asymmetrical interpreting
atbilstes norma – relations norm
atklāts tulkojums – overt translation
atsvešināšana – defamiliarization
attulkojums – back-translation
atvasināšanas sistēma – derivational system
atveide – rendering
atzīts tulkojums – recognized translation
autortulkojums – autortranslation
avotteksts – source text
avotvaloda – source language

B

brīvs tulkojums – free translation
burtiskā tulkošana – word-for-word translation
burtisks tulkojums – literal translation/through-translation

C

cilpas modelis – looping model

čuksttulkošana/šušotāja – chuchotage/whispered interpreting

D

darba valoda – working language

daudzkārtīgs tulkojums – multiple translation

daudzvalodīgs tulkojums – multilingual text

dekodēšana – decoding

dekonstrukcija – deconstruction

denotatīvā nozīme – denotational meaning

diskursīvās stratēģijas – discursive strategies

dokumentārs tulkojums – documentary translation

dublēšana – dubbing

E

eksotisks tulkojums – exotizing translation

ekspresīvie teksti – expressive texts

ekvivalence – equivalence

ekvivalents tulkojums – equivalent translation

F

feministisks tulkojums – feminist translation

filoloģisks tulkojums – philological translation

funkcionālais analogs – functional analogue

funkcionālā ekvivalence – functional equivalence

G

gramatiskā adaptācija – grammatical adaptation

gramatiskā netulkojamība – grammatical untranslatability

gramatiskā nozīme – grammatical meaning

gramatiskā pārveidošana – grammatical transformation

H

hibriditāte – hybridity

hibrīdteksti – hybrid texts

I

iedzīšanas efekts – catch-up effect

informatīvie teksti – informative texts

instrumentāls tulkojums – instrumental translation

intertekstualitāte – intertextuality

intralingvāls tulkojums – intralingual translation

intralingvistiskā nozīme – intralinguistic meaning

invariants – invariant

izlaidums – omission

izpušķots tulkojums – embellished translation

J

jēdzieniskais tulkojums – sense-for-sense translation

jēgas teorija – theory of sense (la théorie du sense)

jēgas tulkojums – gist translation

K

kalkošana – loan translation

kalks – calque

kanibālisma tulkojumteorija – cannibalistic theory of translation

kompensācija – compensation

komunikatīvs tulkojums – communicative translation

konkretizēšana – concretization

konotatīvā nozīme – connotational meaning

kontakttulkošana – liaison interpreting

kontekstuāls aizvietojuums – contextual replacement

kulturēma – cultureme

kultūras (elementu) netulkojamība – cultural untranslatibility

kultūras starpnieks – cultural mediator

L

laterālais izvērtējums – lateral assessment
leksiskā papildināšana – lexical addition
leksiskā pārveidošana – lexical transformation
lingvistiskā tulkošanas teorija – linguistic translation theory
lingvistiskie rāmējumi – linguistic frames
literārās tulkošanas teorija – literary translation theory
līdzīga atbilde (princips) – (principle of) similar response
lojalitāte – loyalty
lokalizācija – localization

M

mainīgas precizitātes princips – principle of uneven exactness
makrokonteksts – macrocontext
manipulācija – manipulation
masīntulkošana – machine translation
metavaloda – metalanguage
mērķteksts – target text
mērķvaloda – target language
mikrokonteksts – microcontext
minimaksa princips – minimax principle
minimāls tulkojums – minimal translation
minoritizējošs tulkojums – minoritizing translation
modernizējošs tulkojums – recreative translation
mutiskā/mutvārdu tulkošana – interpreting
mutisks tulkojums no lapas – sight translation

N

nacionālā nokrāsa – national colouring
neatrodami vārdi – unfindable words
neekvivalentu vārdu krājums – non-equivalent vocabulary
nepielāgots tulkojums – resistive translation
nepilnīgs tulkojums – undertranslation

netulkošana – non-translation

netulkota fragmenta ievietošana – zero translation

neveikls tulkojums – translationese

nokrāsas zudums – loss of colouring

norma – norms

O

operatīvie teksti – operative texts

P

palīdzības tulkošana – relief interpreting

parindenis – interlinear translation

pasīvā valoda – passive language

paskaidrojošs tulkojums (jeb paskaidrošana) – explanatory translation

pastarpināts tulkojums – indirect translation

pasūtītājs – commissioner

paštulkojums – self-translation

pārāk konkretizēts tulkojums – overtranslation

pārkodēšana – recoding

pārkodēšana – recoding of the original

pārrakstīšana – rewrite

pārstrādāšana – revision

pārveidojumi/maiņa – shifts

peldošas precizitātes princips – principle of floating point

perspektīvais izvērtējums – prospective assessment

pielāgots tulkojums (jeb pielāgošana) – domestication

pieņemams tulkojums – acceptable translation

polisistēmu teorija – polysystem theory

postkoloniālās tulkošanas teorija – postcolonial theories of translation

pragmatiskā adaptācija – pragmatic adaptation

pragmatiskā pieeja – pragmatic approach

priekštulkošana – pre-translation

pseudotulkojums – pseudotranslation

punkta likums – full-stop rule

puskalks – semi-calque

R

reālija – realia/cultural word

relejtulkošana – relay interpreting

reorganizācija – reorganization

retrospektīvais izvērtējums – retrospective assessment

S

saglabājošs tulkojums – conservative translation

salami tehnika – salami technique

scēnas un rāmējumi – scenes and frames

secīgā tulkošana – consecutive interpreting

semantiskais paplašinājums – semantic extension

semantiskais tulkojums – semantic translation

simetriskā mutvārdu tulkošana – symmetrical interpreting

sinhronā tulkošana – simultaneous interpreting

skoposa teorija – skopos theory

slēptais tulkojums – covert translation

sociolingvistiskās tulkošanas teorijas – sociolinguistic theories of translation

starpkultūru atšķirības – cross-cultural differences

starptekstuālā koherence – intertextual coherence

subtitrēšana – subtitling

svešas kultūras vārdi – foreign culture words

svešādošanas stratēģija – foreignizing strategy

svešādots tulkojums – foreignizing translation

svītrošana – deletion

T

teksta kompresija – compression of the text

terminoloģija – terminology
terminu banka – term banks
tiešās pārnese stratēģija – direct transfer strategy
transkripcija – transcription
translatoloģija – translatology
transliterācija – transliteration
trešā valoda – third language
trīspakāpju komunikatīvā saikne tulkošanā – three-stage communicative link in translation
tulkojamā vienība – unit of translation
tulkojamības princips – principle of translatability
tulkojuma kopsavilkums – summarizing translation
tulkojuma veidošanas tradīcijas – constitutive conventions
tulkojums pasīvajā valodā – retour
tulkojums vairākos posmos – multistage translation
tulkojums vairākos posmos – multistage translation
tulkojumzinātne – translation studies
tulkojumzinātnes aprakstošais aspekts – descriptive aspect of translation studies
tulkojumzinātnes preskriptīvais (normatīvais) aspekts – prescriptive (normative) aspect of translation studies
tulkošana – translation
tulkošana ar rīku palīdzību – machine-aided translation
tulkošanas instrukcija – translation instruction
tulkošanas konvencijas – translation conventions
tulkošanas nelingvistiskais aspekts – non-linguistic aspect of translation
tulkošanas norādījumi – translation brief
tulkošanas procesa objektīvais aspekts – objective aspect of translation process
tulkošanas procesa subjektīvais aspekts – subjective aspect of translation process
tulkošanas teorija – translation theory
tulkošanas tradīcijas jeb konvencijas – translation conventions
tulkot – translate
tulkotāja domu pieraksts – think-aloud protocols

tulkotāja viltusdraugi – false friends of translator

tulks – interpreter

U

uz avotu orientēts tulkojums – source-oriented translation

uz funkciju orientēts tulkojums – function-oriented translation

uz mērķi orientēts tulkojums – target-oriented translation

uzmanības sadales modelis – effort model

uzticamība – reliability

uzticība – faithfulness/fidelity

V

vājināšana – attenuation

vēsturiskā nokrāsa – historical colouring

virstitrēšana – surtitling

vispārināšana – generalization

vizuālā ekvivalence – visual equivalence

vokatīvie teksti – vocative texts